

Раскрывается современное состояние соевого производства в Украине и создании отечественного рынка сои. Исследовано, что на современном этапе соя становится главной культурой по увеличению эффективности сельского хозяйства нашей страны, решению многих социальных проблем, развития отечественных технологий по переработке сои на кормовые и пищевые цели, организации рабочих мест в промышленности и сельском хозяйстве и важным фактором повышения имиджа Украины как мирового производителя продовольственных ресурсов.

Ключевые слова: формирование соевого подкомплекса, рынок сои, государственная политика, рентабельность.

The current state of soybean production and the creation of soybean market in Ukraine are considered. At present, soybean appears to be the main crop which help increase the efficiency of agriculture of this country, solve numerous social problems, develop local processing technologies (fodder and food purposes), create jobs in industry and agriculture; it is an important factor of improving the image of Ukraine as a world producer of food resources.

Key words: formation of soybean sub-complex, soybean market, public policy, profitability.

УДК 338.42:637.1.017.3

ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА В ПІДПРИЄМСТВАХ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**А.Ф. БУРИК, кандидат економічних наук
А.В. МОВЧАНЮК**

Розглядаються проблеми розвитку виробництва продукції тваринництва в підприємствах Уманського району. Особлива увага звернута на відродження галузі скотарства та свинарства.

За період реформування сільськогосподарських підприємств (1990–2008рр.) пройшов різкий спад виробництва продукції тваринництва. Протягом тривалого часу відбулося зменшення поголів'я молодняка великої рогатої худоби, корів, свиней, птиці. Це призвело до зменшення споживання населенням України більш ніж на половину м'яса, молока і молокопродуктів[1].

До проблем галузі слід віднести також низьку якість тваринницької продукції, неповну відповідність стандартам і не належну систему контролю, яка б відповідала вимогам європейського рівня. Використання застарілих

технологій, незадовільний рівень ветеринарного забезпечення, нестабільність і непередбачуваність цінової кон'юнктури, в тому числі відсутність цивілізованої інфраструктури сегмента ринку та ряд інших чинників, які посилювали кризу в тваринницькій галузі [2].

Галузь вимагає адекватних заходів як на рівні держави, так і регіонів. Цілком зрозуміло, що в даній ситуації максимально можна вплинути на розвиток тваринництва, створивши умови для розвитку великого товарного виробництва.

Методика досліджень. У процесі дослідження використано монографічний метод і метод узагальнення і порівняння.

Результати досліджень. В умовах розвитку ринкових відносин в Уманському районі відбувається процес формування оптимальних розмірів сільськогосподарських підприємств, удосконалення їх спеціалізації виробництва на основі впровадження передових технологій виробництва. Результатом цього процесу є інтенсифікація сільськогосподарського виробництва.

В аграрному секторі економіки зміцнюють свої позиції крупнотоварні підприємства. У структурі виробництва стратегічних культур такі сільськогосподарські підприємства району займають провідні позиції, зокрема на них припадає 81% виробництва зерна, соняшника — 98%, ріпаку — 99%, цукрового буряка — 82% від загального валового збору. В перспективі вимальовується пріоритетний розвиток крупнотоварних підприємств, які за рахунок упровадження інтенсивних агротехнологій інтегрованого захисту рослин стають високо конкурентними виробниками високоякісних продуктів харчування та сировини для промисловості.

Станом на 01.01.2009 року в районі здійснюють виробничу діяльність 40 сільськогосподарських підприємств, в обробітку яких знаходиться 76 тис. га ріллі. Крім того, в районі функціонують 70 дрібнотоварних фермерських господарств, які в загальному обробляють 4,4 тис. га ріллі.

За останні роки в районі посилилась увага аграріїв до впровадження у виробництво науково-обґрунтованих інтенсивних технологій ведення сільськогосподарського виробництва. Пшениця, ячмінь, кукурудза, горох, цукровий буряк, овочі і фрукти — ось чим багаті родючі чорноземи Уманщини.

Протягом 2004–2008 років Уманщина за валовим збором зерна посідає перше місце в області, середньорічний показник виробництва складає в межах 200 тис. тонн.

Виробництво такої кількості збіжжя дає можливість повністю забезпечити потреби району в продовольчому зерні, посівному матеріалі. Це є вагомим внеском у засіки області.

Не менш важливою галуззю сільського господарства є тваринництво, якій в районі приділяється особлива увага. Адже тваринництво належить до стратегічних галузей економіки, від якої залежить продовольча безпека держави і якість харчування населення. Сучасний розвиток цієї галузі в районі набуває стабілізації та прогресивного росту.

У 1990 році в Уманському районі (рис. 1) нараховувалось ВРХ — 54 370 голів, корів — 16756 голів, свиней — 61 036 голів. Після тривалого періоду занепаду лише з 2002 року почався період відродження галузі тваринництва.

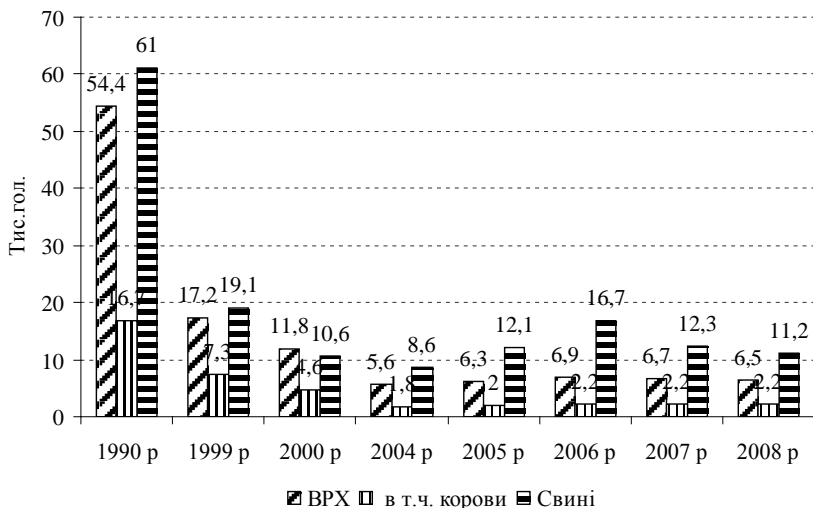

Рис.1. Динаміка поголів'я сільськогосподарських тварин у сільгоспідприємствах Уманського району [3,4]

З 2004 року спостерігається стабілізація чисельності поголів'я сільськогосподарських тварин. У період 2004–2008 років ріст поголів'я великої рогатої худоби та свиней відбувся завдяки покращенню племінної роботи, збереження молодняка, належному зооветеринарному догляду, а також закупівлі тварин господарствами.

На 01.01.2009 року в сільськогосподарських підприємствах району нараховується 6500 голів великої рогатої худоби, в тому числі корів — 2179, 11197 голів свиней.

Орендарі земельних часток (паїв), які прийшли в село з цілеспрямованими далекоглядними намірами щодо сільськогосподарського виробництва, роблять акцент на розвиток галузі тваринництва.

Так з приходом в район інвестора в особі Маріупольського металургійного комбінату, яким на базі сіл Гереженівка, Томашівка, Максимівка створено підприємство ДП „Ілліч-Агро Умань”, пріоритетом розвитку якого вибрано розвиток галузі тваринництва.

Керівництвом ДП „Ілліч-Агро Умань” у 2005 році завезено в господарство 220 голів племінних нетелів і телиць чорно-рябої породи. На базі агроцеху №1 с.Гереженівка створено племрепродуктор із розведення

Української чорно-рябої молочної породи, крім того завезено 75 свиноматок великої білої породи, які стали базою для створення племрепродуктора з розведення свиней великої білої породи. В результаті проведеної роботи господарство отримало в 2008 році 5128 голів поросят, що складає 24 поросят на одну свиноматку. Середньодобові прирости на відгодівлі свиней на „шведському столі” складають 817 грамів при середньорайонному показнику 374 грами.

Особлива увага в господарстві приділяється молочному скотарству. Так за останні три роки поголів'я корів збільшено із 308 до 553 голів, що на сьогодні складає 25% всього поголів'я корів, наявного в сільськогосподарських підприємствах району.

Флагманом молочної галузі даного підприємства є агроцех № 2 в селі Томашівка. Тут, завдяки проведенню в господарстві цілеспрямованої селекційно — племінної роботи, зміцненню кормової бази, досягнуто значних результатів у виробництві молока. Високопродуктивні молочні породи з високим генетичним потенціалом і з відповідним забезпеченням збалансованих високобілкових кормів забезпечують господарству отримання протягом останніх п'яти років надоїв на фуражну корову в середньому за рік від 5392 кг у 2004 році до 6702 кг у 2008 році при середньорайонному показнику за 2008 рік 3824 кг (таб.).

Динаміка виробництва молока в агроцеху № 2 ДП " Ілліч — Агро Умань " с. Томашівка

Показники	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	По району за 2008 р.
Поголів'я ВРХ, гол.	872	981	1070	1037	1075	6500
в т.ч. корови	186	210	220	250	275	2179
Виробництво молока, ц.	10300	12217	13539	16509	18304	73024
надій на фуражну корову, кг	5392	5817	5938	6603	6702	3854
Реалізація молока, ц.	9373	10686	12508	16136	17640	57690
Рівень товарності, %	91	87,5	92,4	97,7	96,4	79,0
Виручка від реалізації, тис.грн.	822,1	1309,8	1578,1	3102,4	4376	12727
Ціна реалізації 1 ц, грн.	87,7	122,6	126,2	192,3	248,1	228,2
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	586	625	1010,8	1274	2249,1	8924,6
Собівартість 1 ц, грн.	62,5	58,5	80,8	79,0	127,5	154,7
Виручка від реалізації, тис. грн.	254,1	684,8	567,3	1828,4	2126,3	3802,4
Рентабельність, %	44,7	109,5	56,1	143,5	94,5	42,6

Вироблене молоко агроцехом №2 ДП " Ілліч — Агро Умань " с.Томашівка конкурентоспроможне, про що свідчить відсоток реалізованої продукції, який складає в межах 91–96% при середньорайонному показнику 79%. Середня ціна реалізації молока в господарству в 2008 році склала 2,45 грн за кг, що на 12,5% більше за середньорайонну ціну. Вироблене молоко в господарстві відповідає державному стандарту згідно ДСТУ — 3662-97

„Молоко коров'яче незбиране”, середньорічна жирність даного молока становить 3,5%, а в зимово-стійловий період 3,85–3,9%, при базисній 3,4%.

До 10% молока господарство реалізує в усі дошкільні та середньоосвітні заклади м.Умані і є монополістом з поставки молока. Якість поставленого молока високо оцінюється освітніми закладами, які сплачують за літр молока 4,6 грн.

Також хотілося б відмітити сільськогосподарське підприємство ЗАТ НВП „Райз Агро” с.Рижавка, яке розпочало свою сільськогосподарську виробничу діяльність в районі з 2006 року, і де, поряд з розвитком рослинницької галузі, було вибрано пріоритетом відновлення галузі тваринництва. Станом на 1.01.2006 року поголів'я ВРХ складало 77 голів, в т.ч. корів 37, свиней 181 голова, в т.ч. 26 основних свиноматок. В першу чергу інвестором була розпочата робота з оновлення поголів'я основного стада. Так, в 2006 році було завезено 126 голів телиць чорно-рябої породи та 80 свиноматок великої білої породи. Проведена робота дала змогу наростити поголів'я тварин, і вже станом на 1.01.2009 року поголів'я ВРХ складає 497 голів, в т.ч. корів 213, свиней 761 голова. В 2009 році в господарстві планується встановити ще один молокопровід на 200 голів корів та довести поголів'я корів до 300.

На прикладі названих сільськогосподарських підприємств ми бачимо, що в Уманському районі галузь тваринництва має всі перспективи розвитку. Виробництво валової продукції галузі з кожним роком зростає. Так, якщо в 2005 році вироблено тваринницької продукції в сільськогосподарських підприємствах району на 15 млн. грн., то в 2008 році цей показник склав в порівняльних цінах 2005 року 24,4 млн. грн.

Однією із провідних галузей тваринництва Уманського району є галузь молочного скотарства.

Обсяги виробництва молока в районі всіма категоріями господарств за останні роки становлять 16,5–17,0 тис. т, в т.ч. сільськогосподарськими підприємствами в межах 7 тис. тонн. В той же час споживання молочних продуктів населенням району складає 250 кг на одну особу в рік, при рекомендованій нормі здорового харчування 380 кг.

Тому головним завданням на сучасному етапі є розробка і впровадження необхідних заходів для збільшення обсягів виробництва молока, зниження його собівартості. Основним чинником для досягнення поставлених завдань, в першу чергу, є підвищення продуктивності дійного стада. З наведеної діаграми ми бачимо, що за останні п'ять років надій на фуражну корову в господарствах Уманського району з кожним роком збільшується. В той же час, маючи за приклад середньорічні надой в передових господарствах, а особливо в ДП „Ілліч — Агро Умань”, де вже досягнута на одну середньорічну корову 6702 кг, сільськогосподарським підприємствам району є над чим працювати.

Розглядаючи ефективність виробництва молока з позиції

загальноприйнятих показників, слід зазначити, що її рівень залежить від багатьох факторів, які діють на сучасному ринку. Одним із найважливіших факторів на ринку молочної продукції є ціноутворення та собівартість реалізованої продукції (рис. 3).

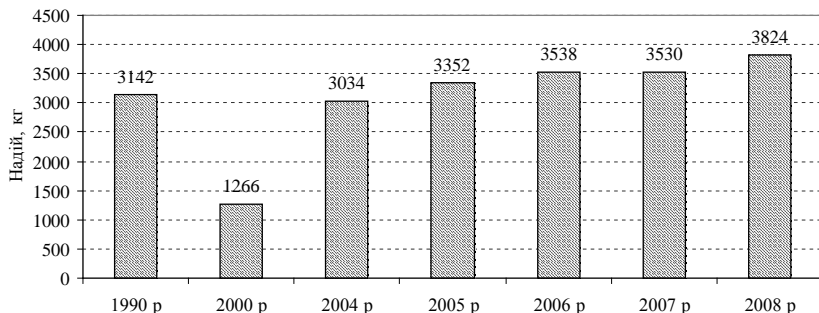

Рис.2 Надій на фуражну корову в сільськогосподарських підприємствах Уманського району [3,4]

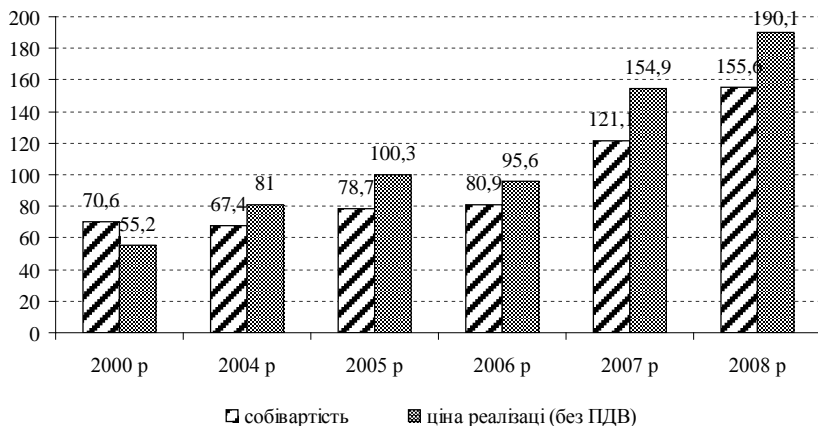

Рис.3 Динаміка собівартості та ціни реалізації 1 ц молока в підприємствах Уманського району [3, 4]

На сьогодні виробники молока та молокопереробні підприємства функціонують як дві окремі структури. Аграрії позбавлені можливості формувати ціну реалізації, цей пріоритет належить посередницьким структурам. При закупівлі молока посередницькими структурами закупівельна ціна його зростає на 15–20%.

Реалізація готової молочної продукції від переробного підприємства до роздрібною торгівлі також здійснюється через посередницькі структури, які, як правило, рекомендовані торговельними організаціями, у яких продається відповідна продукція. Часто одна й та сама продукція проходить через два-три торгові доми, кожен з них збільшує ціну такої продукції. В кінцевому результаті ціна на молокопродукти для споживачів збільшується в 2–3 рази.

Підводячи підсумки, слід відмітити, що для подальшого розвитку молочного скотарства та в цілому аграрному секторі економіки держава повинна розробити та впровадити важелі впливу та регулювання з метою підтримки сільськогосподарського товаровиробника. Держава має бути конкурентом на аграрному і продовольчому ринках, особливо перекупникам, які монополізували закупівлю продукції та привласнюють значну частину доходу сільськогосподарських товаровиробників.

Висновки: результати дослідження показали, що після занепаду галузі тваринництва в районі, особливо скотарства, тільки з 2002 року розпочався період відродження даної галузі.

Кращих результатів досягають підприємства, які мають досить міцну і збалансовану за поживністю кормову базу, поновлюють основне стадо корів високопродуктивними племінними коровами, застосовують безприв'язне утримання та ефективне матеріальне стимулювання працівників ферм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко В.М. Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні // Економіка АПК. — 2008. — №5
2. Семенда Д.К., Семенда О.В. Підвищення ефективності молочного скотарства на Черкащині // Економіка АПК. — 2008. — №1
3. Зведений річний бухгалтерський звіт сільськогосподарських підприємств Уманського району за 2000 рік.
4. Зведені дані бухгалтерського звіту сільськогосподарських підприємств Уманського району за 2004–2008 роки
5. Василенко О.М. Розвиток молочного скотарства в контексті інтеграції України у світову економіку // Економіка АПК. — 2008. — №2

Одержано 23.10.09

Решение проблем повышения эффективности производства продукции животноводства зависит во многом от породности скота, рационального обновления основного стада, качественной кормовой базы, системы содержания скота, кадрового обеспечения.

Ключові слова: *ефективність, оновлення основного стада, продуктивність, кормова база, кадрове забезпечення.*